

Од велике економске кризе двадесетих година прошлог века у САД је у употреби термин банкстер [1], створен од речи банкар и гангстер, који означава финансијског мешетара и грабљивца, који своје жртве хвата по систему понуда које су „исувише добре да би биле истините“. Банкстери су се често по обичне грађане показивали далеко опаснији од класичних пљачкаша, јер су своје отимачине обављали помоћу различитих финансијских шпекулација, рупа у закону и уз подршку државе, а текућа финансијска криза показала је да је банкстерска пракса у САД и даље жива, пошто се испоставило да се многи банкарски и запослени у сектору финансијских услуга у САД уз помоћ државе и даље непрестано и енормно богате, док њихови клијенти константно сиромаше.

Пљачка и „драње коже“ клијената нису дакле српски изум, иако нас домаћи банкарски салећу са свих страна понудама „лаког кеша“ и лаког живота са кредитним картицама и кредитима свих врста. Међутим, тек на шалтеру и у ситним словима уговора можемо донекле сазнати шта се крије иза монтираних осмеха глумца са реклама и банкарских службеника. Камате за кредите и кредитне картице су у Србији убедљиво веће него у већини земаља Европе, док клијенти нису заштићени од измена уговора, што даје банкама могућност да самовољно мењају рате и услове отплате кредита, тако да се познати рекламни слоган „уђеш, изађеш и готово“, може парафразирати са – уђеш, изађеш и готов си.

Ова област требало је да буде регулисана Нацртом закона о заштити потрошача у који је била унета директива ЕУ, која регулише област финансијских услуга и потрошачких кредита, и којом се укида могућност једностраног мењања уговорних обавеза банака. Нови закон о заштити потрошача је предвидео када и под којим условима банка може да мења камату, као и да клијент има право да одустане од кредита после 15 дана, ако се предомисли. Међутим, ова одредба је повучена из Нацрта закона, и то на захтев Народне банке Србије. Према објашњењу, област потрошачких кредита треба да буде регулисана посебним законом, чија израда, како је обећано, треба да почне одмах након усвајања Закона о заштити потрошача, тако да ће грађани до даљег бити изложени опасности да банке једнострано мењају услове уговора и висину камате, односно бити остављени на милост и немилост банака. Србија тиме остаје једина земља у региону, која нема пропис који би штитио права грађана који се задужују код банака, иако је притужби на рад банака све више, што је признао и нови гувернер НБС Дејан Шошкић. По његовим речима, тренутна ситуација је таква да има доста разлога за бригу, јер НБС од грађана стално добија информације о банкама, „које се могу подвести под категорију

нефер пословања“.

Правила пословања банака са грађанима прописана су иначе Одлуком НБС о општим условима пословања банака са са клијентима физичким лицима (Сл. гласник РС бр. 74/2009). Том одлуком је између осталог прописано да банка може да промени елементе уговора ако се са тим сложи и клијент путем анекса уговора. Многи грађани, који су често приморани да из различитих разлога узму кредит, морају да дају свој пристанак да би новац уопште добили, након чега им следи период неизвесности и непријатних изненађења, док у случају да сматрају да су оштећени, правду могу тражити само у дуготрајном и скупом судском процесу.

Овај проблем би решила одредба о заштити корисника кредита, али је њено избацивање још једном показало да држава не штити своје грађане, а да је Србија остала полигон за несметано богаћење страних и домаћих банкара и банкстера. У таквој ситуацији, најбоље би било, ако је то могуће, никада не узимати никакав кредит и никада не користити платне картице и дозвољени минус, јер ко у Србији уђе у врзино коло кредита и картица, заиста плаћа најмање дупло док из њега изађе.

---

[1] <http://www.urbandictionary.com/define.php?term=bankster>